

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра фармакології та фармакогнозії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри (проф. Я. В. Рожковський)

« 27 » 08 2021р.

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Навчальна дисципліна: "Фармакологія"

Практичне заняття № 37. ФАРМАКОТЕРАПІЯ СТОМАТОЛОГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

Курс: 2 Стomatологічний факультет - "стоматологія"

Практичне заняття розробив:

Чл.-кор., проф. Кресюн В. Й.

Практичне заняття обговорено на методичній
наradі кафедри «27» 08 2021р.

Протокол № 1.

Одеса – 2021 р.

Практичне заняття № 37. ФАРМАКОТЕРАПІЯ СТОМАТОЛОГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

Актуальність теми. У цій темі підсумовуються дані про застосування лікарських засобів для лікування захворювань слизової оболонки порожнини рота і твердих тканин зуба. Розглядаються засоби для лікування захворювань, з якими лікар-стоматолог стикається в своїй щоденній професійній діяльності. Це препарати, що усувають біль, запалення, мають антимікробну дію і впливають на репаративні процеси. Вільне орієнтування серед груп лікарських препаратів, раціональне використання всього обсягу лікарських засобів, знання позитивних і негативних сторін тієї чи іншої групи препаратів, бажаних і небажаних комбінацій препаратів обумовлюють актуальність даної теми.

I. Самостійна робота

Контрольні запитання

1. ЛІКАРСЬКІ ЗАСОБИ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ХВОРИХ ДО СТОМАТОЛОГІЧНОГО ВТРУЧАННЯ:

- нейротропні:
 - для зняття страху, хвилювання, напруженості - транквілізатори, психоседативні, нейролептики (див. тема № 17);
 - для зменшення болю - наркотичні і ненаркотичні анальгетики (див. тема № 15-16);
- для наркозу (див. тема № 13);
- для місцевої анестезії (див. тема № 12);
- що регулюють слиновиділення (підсилюють і пригнічують).

Особливості застосування кожної групи з урахуванням захворювань пацієнтів стоматологічного профілю.

2. ЛІКАРСЬКІ ЗАСОБИ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ І ПРОФІЛАКТИКИ ЗАХВОРЮВАНЬ ТВЕРДИХ ТКАНИН ЗУБА - КАРІЄСУ І НЕКАРІОЗНИХ УРАЖЕНЬ:

- антисептична обробка каріозних порожнин - фурацилін, хлоргексидин, спирт етиловий та ін.;
- поліпшення слиновиділення - бромгексин, рослинні відхаркуючі засоби (препарати термопсису, мати-й-мачухи та ін.);
- профілактика і зменшення гіперестезії - натрію фторид, олова фторид, фториста паста, кальцію карбонат, кальцію гліцерофосфат;
- поліпшення обмінних процесів твердих тканин зуба - препарати кальцію, фтору, магнію, фосфору, кальцитрин, вітамінопрепарати (D, C, B₁, B₅, B₆);
- підвищення резистентності тканин зубів - ремінералізуючі засоби:
 - препарати кальцію - кальцію карбонат, гліцерофосфат, цитрат, глюконат, хлорид, препарати, що містять гідроксид кальцію (*кальцемін, кальксил,*

серокальціум, біопульп, вітапульп, кальксид, регенеран, реоган). Для рекальцифікації розм'якшеного дентину - пасти гідроксиду кальція; препарати фосфору - фітин, фтористий лак, гліцерофосфат кальцію, кальцію фосфат, флуосит, кальцію монофосфат, натрію фторид, ліпоцеребрин, цереброецитин і ін.;

препарати фтору - натрію фторид, калію фторид, олова фторид, амінофторид, титану фторид, вітафтор, фторлак;

препарати цинку - пасти цинкова, цинко-саліцилова, цинк-евгенолова та ін.

Загальна характеристика груп. Особливості клінічного застосування. Сучасні підходи до фармакотерапії та профілактики карієсу.

2.1. Стоматологічні пломбувальні матеріали. Вимоги, що пред'являються до них. Класифікація за призначенням. Класифікації та порівняльна характеристика стоматологічних цементів, композиційних матеріалів. Поняття про компоміри, ізоляційні лаки.

Лікарські засоби для лікування ПУЛЬПИТУ:

- для інфільтраційної та регіонарної анестезії (див. тема № 12);
- для девіталізації пульпи зуба (девітальна пульпотомія):
девіталізуючі пасти: миш'яковиста паста (девіт-АРС), паста безмиш'яковиста (девіт-А), паста на основі параформальдегіду (парапаста);
 - □ імпрегнаційні засоби (знешкодження вмісту непрохідної частини кореневого каналу проводиться на некротизованій пульпі) - методи резорцин-формаліновий (креодент, фореодент), сріблення (30% р-н нітрату натрію);
 - □ муміфікуючі пасти (запобігають розкладанню пульпи шляхом просочування її сильнодіючими антисептиками (тимол, камфора, йодоформ, крезол, парахлорфенол та ін.): формокрезол, крезопаста, крезофен, пульпоперил та ін. ;
 - метаплазуючі пасти (тимолова, йодоформтимолова, тріоксиметиленова);
 - одонтотропні пасти (цинкоксид-евгенолова, евгенол-тимолова, пасти з сульфаніламидами);
- стимулюють утворення дентину - гідроксид кальцію (кальцій-пульпик, каласепт, метапекс та ін.);
- антибактеріальні засоби - органічні в'язучі, антисептики, антибіотики, синтетичні хіміотерапевтичні засоби;
- протизапальні засоби - НПЗЗ, глюкокортикоїди;
- ферментативні препарати - трипсин, хімотрипсин, імозимаза.

4. Сучасні підходи до лікування ПЕРІОДОНТИТУ (ліквідація запалення в периапікальній області, регенерація структури тканин періодонта і відновлення функції зуба):

- протизапальні та знеболюючі - НПЗЗ (диклофенак, індометацин, німесулід та ін.);

- стимулюють імунологічну реактивність організму - імудон, лікопід, метилурацил, натрію нуклеїнат, біогенні стимулятори, вітамінопрепарати;
- ендодонтичне лікування кореневих каналів і вогнищ преапикальної області (очищення, антисептична обробка і пломбування каналів):
 - для хімічного розширення каналів (демінералізуючі речовини) - етилендіамінтетраоцтова кислота (ЕДТА), ларгаль ультра, трилон-Б;
 - імпрегнаційні засоби при погано прохідних каналах - методи сріблення (нітрат натрію), резорцин-формаліновий;
 - антибактеріальні антисептики (0,5-1% р-н хлораміну, 0,02% р-н хлоргексидину, 1% р-н йодінолу, 3% р-н перекису водню, 40% р-н диметилсульфоксиду, 1% спиртовий розчин хлорофіліпту, 0,5% р-н ектерициду, 3% р-н гіпохлориду натрію (Endotine, Parcan) та ін.); місцево і при необхідності системно антибіотики (амоксиклав, левоміцетин та ін.), сульфоніламід (бактрим), синтетичні хіміотерапевтичні засоби (нітрофурани, діоксидин, метронідазол);
 - ферментативні препарати - трипсин, хімотрипсин, імозимаза, терилітин та ін.;
 - десенсибілізуючі - Н₁-гістаміноблокатори (діазолін, супрастин, лоратадин та ін.), глюкокортикоїди місцево;
 - стимулюють регенерацію вогнищ деструкції періодонта, що вводяться в верхню частину кореня турундами або каналонаповнювачем, а також входять до складу паст для пломбування каналів - каротолін, аевіт, лізоцим, вітамінопрепарати, тімол, кальцитонін; остеотропні кальцій вмістні пасти та ін.

1. Лікарські речовини при захворюваннях ПАРОДОНТУ (гінгівіти, пародонтити, пародонтоз);

- антибактеріальні препарати - антисептики для аплікацій та полоскань (0,06-0,2% розчини хлоргексидину, 0,02% р-н фурациліну, етакридну лактат, 0,02% р-н калію перманганату, ваготил та ін.), а також 2% р-н натрію гідрокарбонату та ін.; 1-2% розчини метронідазолу, діоксидин; при необхідності місцево або системно антибіотики (пеніциліни, цефалоспорини, макроліди-азаліди, лінкоміцин, ванкоміцин, неоміцин, поліміксини та інші сульфаніламід (бактрим), фторхінолони;
- протизапальні засоби:
 - місцевої дії: для аплікацій і полоскань в'яжучі рослинного походження (настоянка календули, сальвін, відвар кори дуба, настій ромашки, шавлії, «Ромазулан», «Стоматофіт», «Хлорофіліпт», «Ротокан» та ін.); НПЗЗ - мазь бутадіонова, індометацинова, мефенамінат натрія, дімексид; глюкокортикоїди - синафлан, локакортен, мазь гідрокортизону та ін.;
 - резорбтивної дії: НПЗЗ - диклофенак натрію, індометацин, мефенамінат натрію та ін.; глюкокортикоїди - гідрокортизон, триамцінолон, преднізолон,

- дексаметазон, флуметазон та ін.; солі кальцію - глюконат кальцію, хлорид кальцію, гліцерофосфат кальцію;
- для зменшення чутливості та болю:
 - місцевої дії: місцевоанестезуючі (анестезин, лідокаїн, дикаїн); в'язучі засоби - танін, відвар кори дуба, сальвін та ін.; обволікуючі засоби - слиз крохмалю, відвар насіння льону, глина біла та ін.
 - резорбтивної дії: ненаркотичні анальгетики;
 - для зменшення протеолізу і кровоточивості - амінокапронова кислота, гепаринова мазь;
 - для поліпшення мікроциркуляції - місцево нікотинова кислота, пентоксифілін;
 - ферментні препарати (при некротичних плівках) - террилітин, трипсин, хімотрипсин, імозимаза;
 - стимулюють регенерацію тканин:
 - місцевої дії: вітамінопрепарати, масло шипшини, обліпихи, каротолін, бальзам Шостаковського, мазь метилурацилова, актовегінова, солкосерилова, прополіс та ін.
 - резорбтивної дії: калію оротат, натрію нуклеїнат, метилурацил, ретаболіл, лікопід, гропринозин, імудон, алое, актовегін, солкосерил, вітамінопрепарати та ін.

2. Фармакотерапія захворювань СЛИЗОВОЇ ОБОЛОНКИ порожнини рота:

- протизапальні - для аплікацій і полоскань в'язучі рослинного походження (настоянка календули, сальвін, відвар кори дуба, настій квіток ромашки, «Ромазулан», «Стоматофіт», «Хлорофіліпт», «Ротокан» та ін.), а також місцево і при необхідності системно нестероїдні протизапальні засоби (диклофенак натрію, ацетилсаліцилова кислота, індометацин, мефенамат натрію, димексид та ін.), стероїдної (гідрокортизон, преднізолон, дексаметазон та ін.) структури;
- десенсибілізуючі - H₁-гістаміноблокатори (діазолін, супрастин, лоратадин та ін.), глюкокортикоїди місцево;
- антибактеріальні (див. лікування захворювань пародонту);
- протигрибкові - антисептики з фунгіцидною активністю; протигрибкові азолі, полієни;
- противірусні засоби - ацикловір, госсипол, інтерферон та ін.;
- ферментні препарати (при некротичних плівках) - террилітин, трипсин, хімотрипсин, імозимаза;
- для зменшення чутливості та болю - місцевоанестезуючі (анестезин та ін.);
- стимулюють процеси регенерації - метилурацил, солкосерил, актовегін, вітамінопрепарати та ін.;
- антигіперкератозні засоби - масло обліпихи і шипшини та ін.

Загальні принципи лікування. Особливості фармакотерапії різних захворювань слизової оболонки порожнини рота (ксеростомія, пошкодження слизової оболонки, вірусні стоматити, виразково-некротичний стоматит Венсана, хронічний рецидивуючий афтозний стоматит, кандидозний стоматит та ін.).

Перелік практичних робіт. Виписати рецепти на препарати з зазначенням їх застосування (окремо від рецепту!):

№ п/п	Назва препарату	Форма випуску
1.	Мезапам (<i>Mezapatum</i>)	по 0,01
2.	Хлоргексидину біглюконат (<i>Chlorhexidinum bigluconas</i>)	
3.	Натрію фторид (<i>Natrium phthoridum</i>)	по 0, 0011 і 0,0022
4.	Кальцію глюконат (<i>Calcium gluconate</i>)	Табл. по 0,5
5.	Піромекаїн (<i>Pyromecainum</i>) Син.: бумекаїн	Амп. 0,5% і 1% розчини по 10 мл; мазь 5% в тубах по 30,0
6.	Тримекаїн (<i>Trimecainum</i>)	Амп. 1% р-ну по 2 і 5 мл
7.	Німесулід (<i>Nimesulide</i>) Син.: німесил, німід, найс	Табл. по 0,1 і 0,2; гель 1% по 20,0
8.	Диклофенак-натрій (<i>Diclophenac-natrium</i>) Син.: ортофен, вольтарен	Табл. по 0,025, супп. рект. по 0,05, амп. 2,5% розчин по 3 мл
9.	Ларгаль ультра (<i>Largal</i>) Син. : динатрієва сіль ЕДТА	Фл. р-ну по 13 мл
10.	Імозимаза (<i>Imosimasa</i>)	Фл. 10 мл (1мл-50ПО)
11.	Ампіокс (<i>Ampioxum</i>)	Фл. по 0,2 і 0,5; капс. по 0,25
12.	Лінкоміцин (<i>Lincomycin um</i>)	Амп. 30% р-ну по 1 і 2 мл по 1 і 2 мл 30 % р-ну д/ін.
13.	Метронідазол (<i>Metronidazolium</i>)	Табл. по 0,25 і 0,5; фл. 0,5% р-н по 100 мл
14.	Комбінований препарат Метрогил Дента (метронідазолу бензоату 250 мг + 20% р-н хлоргексидину глюконату 1 мг)	
15.	Ністатин (<i>Nystatinum</i>)	Табл. мазь в тубах по 10,0 (в 1 г містить 100 000 ОД)
16.	Лорінден ("Lorinden") син.: флуметазону півалат	Офіційна мазь в тубах по 15,0
17.	Настоянка календули (<i>Tinctura Calendulae</i>)	Фл. 50 або 100 мл

18.	Масло шипшини (<i>Oleum Rosae</i>)	Фл. 50 або 100 мл
19.	Діазолін (<i>Diazolinum</i>)	Драже і табл.
20.	Імудон (<i>Imudon</i>)	Табл. для розсмоктування

Завдання для самоконтролю. Виберіть правильні відповіді.

Перед відвідинами стоматолога хворому був призначений нейротропний препарат для зняття почуття страху. Вкажіть препарат.

- A. Золпідем
- B. Мезапам
- C. Флуоксетин
- D. Сиднокарб
- E. Піразидол

2. *Що може призвести до гіперкальціємії при застосуванні препаратів кальція:*

- A. Тіазидні діуретики
- B. Кальцитонін
- C. Гіпертиреоз
- D. Фуросемід
- E. Біфосфонати

3. *Дитині з множинним карієсом для стимулювання ремінералізації зубів був призначений іон-вмістний препарат. Вкажіть препарат.*

- A. Кальцитрин
- B. Натрію фторид
- C. Парацетамол
- D. Паратгормон
- E. Преднізолон

4. *Пацієнту з гіперсалівацією лікар-стоматолог призначив препарат для зменшення слиновиділення. Вкажіть препарат.*

- A. Аспірин
- B. Атропін
- C. Бромгексин
- D. Парацетамол
- E. Піромекаїн

5. *Призначте препарат заміни пацієнту з гіперчутливістю до місцевих анестетиків групи ПАБК:*

- A. Тетракаїн
- B. Сульфален
- C. Новокаїн
- D. Анестезин
- E. Піромекаїн

6. *Побічним ефектом якого гормонопрепарату є резорбція кісткової тканини?*

- A. Преднізолон

- В. Соматотропін
- С. Мерказоліл
- Д. Ригевідон
- Е. Інсулін

7. Для лікування герпетичного стоматиту призначений крем ацикловіру, терапевтичний ефект якого пояснюється здатністю:
- А. Гальмувати активність протеази
 - В. Сповільнювати реплікацію РНК- і ДНК-геномних вірусів
 - С. Порушувати функцію зворотні транскриптази
 - Д. Інгібувати нейрамінідазу
 - Е. Гальмувати активність ДНК-полімерази
8. Для зменшення болю при гінгівіті хвора приймала ненаркотичний анальгетик із похідних параамінофенолу (аніліну). Вкажіть препарат:
- А. Ібупрофен
 - В. Метамізол
 - С. Парацетамол
 - Д. Диклофенак-натрій
 - Е. Бутадіон
9. Антисептик із групи галогенів для полоскань при пародонтиті:
- А. Цинку сульфат
 - В. Сульфацил-натрій
 - С. Хлоргексидину біглюконат
 - Д. Діамантовий зелений
 - Е. 70% р-н спирту
10. Хворий при проходженні курсу лікування нітрофуранами прийняв невелику кількість алкоголю, в результаті чого розвилось важке отруєння. Поясніть причину отруєння:
- А. Накопичення ацетальдегіду
 - В. Алергічна реакція
 - С. Неврологічні розлади
 - Д. Серцево-судинна недостатність
 - Е. Порушення функції нирок

II. Аудиторна робота

Ознайомитися з колекцією препаратів.

2. Робота з тестами (Крок-1).

3. Виписати рецепти і обґрунтувати вибір препарату:

- 1) при пульпіті для мандибулярної анестезії;
- 2) антисептик для обробки каріозної порожнини;
- 3) для ремінералізації твердих тканин зуба;
- 4) антибіотик для лікування інфекційного пульпіту;
- 5) НПЗЗ при гострому зубному болю з групи похідних фенілоцтової кислоти;

- 6) НПЗЗ, протипоказаний дітям до 12 років і який має обмеження в призначенні дорослим внаслідок гепатотоксичності;
- 7) препарат, що утворює хелатні комплекси і викликає швидку локальну демінералізацію дентину стінок кореневого каналу;
- 8) для ензимотерапії при періодонтиті.
- 9) остеотропний антибіотик при генералізованому пародонтиті;
- 10) фторований глюкокортикоїд для введення в пародонтальну кишеню;
- 11) антианаеробний препарат при пародонтиті;
- 12) органічне в'язуче для полоскання порожнини рота при гінгівіті;
- 13) антисептик для видалення зубного нальоту при катаральному гінгівіті;
- 14) полієновий антибіотик для місцевого лікування кандидозного стоматиту;
- 15) для десенсibiliзуючої терапії при проявах алергії в порожнині рота;
- 16) кератопластичний препарат рослинного походження для місцевого лікування герпетичного стоматиту;
- 17) препарат, який активує фагоцитоз, підвищує вироблення лізоциму і інтерферону, імуноглобуліну А в слині.

Список літератури:

1. Фармакологія : підручник для студ. медичних та стоматологічних ф-тів вищих мед. навч. закладів України : вид. 4-е виправ. та переробл. / [І.С.Чекман, В.М. Бобирьов, В.Й. Кресюн та ін.]. – Вінниця : Нова книга, 2020. – 472 с.
2. Фармакологія : підручник для студ. медичних ф-тів вищих мед. навч. закладів України : вид. 4-е виправ. та переробл. / [Чекман І.С., Горчакова Н.О., Казак Л.І. [та ін.]; за ред. проф. І. С. Чекмана]. – Вінниця : Нова книга, 2017. – 784 с.
3. Лікарська рецептура зі загальною фармакологією : навч. посібник : 2-ге вид., переробл. і доповн. / [В.Й. Кресюн, В.В. Годован]. – Одеса : Одес. нац. мед. ун-т, 2017. – 280 с.
4. Фармакологія в рисунках і схемах : навч. посібник / В. В. Годован ; [за ред. В. Й. Кресюна] ; Одес. нац. мед. ун-т. - Вінниця : Нова Книга, 2019. - 462 с.